

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges med 148 stemmer mod 8.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om pension til statens tjenestemænd m. v. i Grønland.

(Lovforslag nr. 157. Fremsat 18/3 75. Første behandling 17/4 75. Betænkning 23/4 75. Anden behandling 7/5 75. Tillægsbetænkning 21/5 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges med 134 stemmer mod 22.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov, aftaleloven m. v. (Bekæmpelse af skadelig økonomisk virksomhed m. v.).

(Lovforslag nr. 42. Fremsat 28/1 75. Første behandling 27/2 75. Betænkning 27/5 75).

Der var stillet 8 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets

overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ole Espersen (S):

Under forhandlingen i maj 1973 om justitsministerens redegørelse vedrørende økonomisk bagmandsvirksomhed kunne socialdemokratiets ordfører, nuværende justitsminister Orla Møller, udtale, efter at forhandlingerne var afsluttet:

„Denne debat har i hvert fald vist befolkningen, mener jeg, én ting: der vil ikke blive sløset med arbejdet på at forhindre den økonomisk stærke i at udnytte den økonomisk svage.“

Det mener jeg heller ikke der er blevet. Der er gået lang tid, men den tid er blevet brugt til et særdeles grundigt stykke arbejde i retsudvalget, og vi må naturligvis også tage i betragtning, at den mellemliggende periode har været ret så urolig.

Jeg må også sige ved denne lejlighed, at retsudvalget på fremragende måde som sædvanlig er blevet bistået af justitsministeriet.

I dag skal det så vise sig, om dette store og grundige arbejde og den klare vilje til at bekæmpe økonomisk bagmandsvirksomhed, som kom for dagen i 1973, vil give resultat og vil give et overbevisende resultat.

Man vil af retsudvalgets betænkning se, at der er fremsat en række ændringsforslag til det lovforslag, som den tidligere regering og den nuværende regering har fremsat.

Fremskridtspartiets stilling er klar. Fremskridtspartiet ønsker ingen effektiv bekæmpelse af den skadelige økonomiske virksomhed. Hr. Glistrup har for nylig i en radioudsendelse sagt, at havde man haft en lovregel som den, socialdemokratiet i dag foreslår, og som jeg skal vende tilbage til, så ville det have betydning, at mænd som Tietgen, A. P. Møller og H. N. Andersen ikke kunne have opbygget deres store imperier her i landet. Det forekommer mig at være en lidt overraskende udtalelse. Skulle det virkelig betyde, at hvis det her i landet havde været forbudt at drive virksomhed, som var åbenbart uredelig, så havde disse driftige forretningsfolk ikke kunnet opbygge deres virksomhed? Jeg synes, det er en beklagelig måde at besudle mindet om disse forretningsfolk på.

Fru Hanne Reintoft har på det kommunistiske partis vegne foreslået en generel lov-

[Ole Espersen.]

bestemmelse indføjet i bedrageriparagraffen, og der er foreslået en tilsvarende bestemmelse i aftaleloven. Vi mener, at disse bestemmelser i meget høj grad overlapper den generelle bestemmelse, socialdemokratiet foreslår, og derfor kan vi ikke gå ind for dem.

Det konservative folkeparti vil kun være med til at ændre ågerbestemmelsen og vil ikke være med til at gennemføre general-klausulen i aftaleloven. Vi mener, at de forslag, det konservative folkeparti går ind for, er alt, alt for begrænsede til at øve et effektivt værn mod bagmandsvirksomheden, og vi må gå imod.

Det afgørende i denne sag er naturligvis, om vi skal have en generel bestemmelse eller ej. Justitsministeren har med tilslutning af socialdemokratiets medlemmer, SFs medlemmer og DKPs medlemmer i retsudvalget stillet forslag om en sådan bestemmelse.

Vi er bekendt med, at man fra straffelovrådets side har været meget betænkelig. Vi er også bekendt med, at andre fagfolk kan være meget betænkelige. Vi forstår den tøven og den betænkelighed, man har givet udtryk for. Retssikkerhedssynspunktet er vigtigt. Som folketingsmedlemmer må vi alvorligt lytte til de advarsler, som er givet, men ansvaret for den politiske beslutning er alene vores. Det er vores ansvar at fastlægge den rimeligste grænse mellem retssikkerhedssynspunkter og befolkningens berettigede krav på at kunne leve i et samfund uden grove spekulanter og ågerkarle. De menesker, som ved hjælp af ublu forretningsmetoder bliver klædt af til skindet, vil sikkert føle, at den grænse ikke har været trukket på det rette sted tidligere. Vi har måske ud fra gode hensigter i for høj grad beskyttet det økonomiske livs udsugere på bekostning af dem, som trængte til en virkelig beskyttelse.

I socialdemokratiet er vi blevet endnu mere overbevist om nødvendigheden af en generel klausul, efter at vi har læst statsadvokat Grells seneste udtalelser, som blev indhentet på foranledning af retsudvalget. Her opregner statsadvokaten en 7-8 forskellige økonomiske transaktionsformer, og han siger om disse, at de vil ikke være illegale, de vil ikke være forbudt efter hverken den nuværende lovgivning eller den, som

oprindeligt blev foreslået. Det betyder i virkeligheden, at hvis vi ikke vedtager en generel bestemmelse, har vi været med til at pege på, at beskrive, en række forretningsmetoder, som er overordentlig ubehagelige, vi har været med til at pege på dem, og hvis vi ikke vedtager en generel bestemmelse, har folkettinget i virkeligheden sagt til de eventuelle bagmænd: disse metoder kan benyttes, folkettinget har ikke ønsket at gøre dem forbudte.

Bestemmelsen, som vi foreslår, er ikke, som så mange tror, udformet blot under hensyn til, hvad der er socialt acceptabelt eller uacceptabelt. Der står, at den, der skal rammes af bestemmelsen, skal drive forretningsvirksomhed på en åbenbart uredelig måde. „Åbenbart“ betyder, at det skal være klart for enhver, at det, der foregår, er uredelt. Vi nævner forskellige forretningsområder, hvor denne virksomhed skal være drevet inden for, for at den skal rammes af bestemmelsen. Det gør vi for klart at markere, at der er ikke tale om, at det er småfisk, vi er ude efter her. Det er de store, der er tale om, det skal være dem, der driver virksomhed inden for ejendomshandel, pantebrevshandel osv. Det skal ikke være butikshandel eller småfisk.

Den, der påstår, at denne bestemmelse er alt for vag og usikker, har i virkeligheden ikke indset, at der er sket afgrænsninger, som gør bestemmelsens anvendelse mulig, og som efter vores opfattelse gør det fuldt ud forsvarligt at lade domstole og politi arbejde med bestemmelsen.

Som jeg sagde, så forstår vi udmærket de betænkeligheder, der er rejst. Men efter nøje overvejelse er det vores opfattelse, at den afsky, som stort set alle ordførere og andre deltagere i debatten i maj 1973 lagde for dagen her i folkettinget, den afsky bør ikke, blot fordi der ikke i mellemtiden har været så store sager som Boss of Scandinavia, afløses af tolerance, af en øget tolerance over for de økonomiske bagmænd. Der har ikke senere været lignende kæmpesager, men der har senere været nok så store sager. Vi har også én i øjeblikket, og vi mener, at det ville være uforsvarligt, hvis vi endnu en gang tillod, at noget sådant kunne foregå.

Der er mistillid til domstole og politi i vore dage, må vi erkende. Mistilliden beror måske på, at mange finder, at det, domstole

[Ole Espersen.]

og politi beskæftiger sig med, er småsager, at de snarere skulle tage sig af de forhold, vi taler om her i dag. Men det er uberettiget og farligt at nære en sådan mistillid mod domstole og politi, som kun følger den lovgivning, der allerede eksisterer. Det er vores opgave at lave lovgivningen om, således at kræfterne koncentrerer andre steder.

Det afsnit, vi har i vores straffelov om økonomiske lovovertrædelser, er stort set ikke ændret siden 1931. I al den tid har forretningslivets mere ubehagelige sider udviklet sig voldsomt. Lovgivningsmagten kan anklages for at have været for passiv. I indledningen til den oprindelige Grellrapport står der:

„Det er folketingets og myndighedernes enfold, der giver bagmændene mulighed for at virke.“

Det er nok ikke helt rigtigt blot at tale om enfold. Jeg tror snarere, der er tale om en vis overdreven forsigtighed fra folketingets side. En forståelig forsigtighed, men denne forsigtighed er blevet så groft misbrugt af visse typer af spekulanter, at vi nu må sætte handling i stedet for denne forsigtighed.

Handling er efter vores opfattelse vedtagelse af en generel bagmandsbestemmelse. Handling er at tildele bagmandspolitiet de bedst mulige arbejdsvilkår og at gennemføre ændringer af en række specialbestemmelser i lovgivningen, som til dels allerede er vedtaget. Men selv et nok så dygtigt politi og selv et nok så dygtigt bagmandspoliti kan ikke arbejde grundigt og effektivt, hvis dets lovgrundlag er for tyndt, hvis dets lovgrundlag ikke er effektivt nok. Dette lovgrundlag har vi i dag mulighed for at give politiet, at give domstolene i vort retsvæsen ved at vedtage en generel straffebestemmelse.

Nathalie Lind (V):

Tre gange har forslag til bekæmpelse af skadelig økonomisk kriminalitet været forelagt folketinget. I foråret sidste år gennemførte vi en række regler, der skulle forhindre, at folk bl. a. blev udnyttet i forbindelse med, at de gav tilsagn om at ville rykke for optagelse af lån i deres ejendom, men det er først nu, vi skal tage stilling til de helt afgørende bestemmelser om udvidelse af straf-

feloven og specielt til, om vi skal have det, man kalder en generel bestemmelse i straffeloven og en almindelig ugyldighedsklausul i aftaleloven.

Ved den sidste behandling af dette forslag — førstebehandlingen den 27. februar i år — udtalte justitsministeren som sædvanligt nogle kloge ord — jeg citerer fra Folketings-tidende 1974-75, 2. samling, sp. 593. Ministeren henviste til, at da vi havde den første debat om disse spørgsmål her i tinget i maj 1973, hvor ministeren var ordfører for socialdemokratiet, havde han to synspunkter at føre frem. For det første skulle vi lave regler, der var så klare og enkle som overhovedet gørligt. For det andet burde man, hvis det var muligt, finde frem til en eller anden bredere bestemmelse. Og så fjøede ministeren til her i februar 1975:

„Jeg vil gerne efter min bedste overbevisning sige, at det, der ligger i dette forslag“ — det er altså det, vi behandler i dag — „er et sagligt, hæderligt forsøg på at nå frem til en sådan løsning.“

Jeg er glad for ministerens vurdering af forslaget, som jo er enslydende med det, jeg fremsatte første gang i april 1974, men er lidt bedrøvet over, at ministeren ikke i dag har denne opfattelse, men nu accepterer en generel straffebestemmelse. Mest alvorligt finder jeg dog det er, at der ikke i folketinget er et stort flertal, der kan slutte op om ministerens vurdering fra februar måned i år.

For at der ingen misforståelse skal være, vedgår jeg åbent, at også mit udgangspunkt i denne sag var, at vi positivt burde overveje, om vi kunne finde frem til en bredere bestemmelse i straffeloven, der kunne stoppe de huller, der gør den økonomiske kriminalitet mulig. Vi fik nedsat et politikerudvalg, der skulle følge arbejdet i straffelovrådet, vi fik deres redegørelse af 14. januar 1974, og her fik vi en så fast afvisning af muligheden for at gennemføre en generel straffebestemmelse, at i hvert fald mit parti og jeg blev overbevist om, at det ville være uforsvarligt. Hvis vi vil fastholde hovedprincippet i et retssamfund om, at enhver borger må have krav på at vide, hvor grænsen for det strafbares område ligger, så kan man ikke gå videre end det, man har gjort med dette lovforslag.

Jeg vil gerne have lov her at citere rede-

[Nathalie Lind.]

gørelsen fra straffelovrådet af januar 1974, side 38:

„Vil man fastholde den retsstatsidé, som går ud på at sikre borgerne et særligt værn mod indgreb i form af straf, må man også opfylde visse mindstekrav med hensyn til beskrivelsen af de forhold, som skal kunne straffes. Hvis man ikke affatter loven med en vis grad af klarhed og præcision, vil loven ikke opfylde det formål at oplyse borgeren om, på hvilke områder og under hvilke nærmere omstændigheder han er undergivet en straffrisiko ved at handle eller undlade“.

Straffelovrådets kritik er så fast på dette punkt, at man anvender udtrykket, „at man bestemt må fraråde gennemførelsen af en generel straffebestemmelse, mod hvilken der kan rettes alvorlig kritik.“ Kritikken går bl. a. på, at den formulering, som jo også er med i ændringsforslaget, at handle „i åbenbar strid med redelig fremgangsmåde inden for et pågældende område“ ikke indeholder nogen vejledning for borgerne om, under hvilke omstændigheder en ellers lovlig aftale om långivning, overdragelse af ejendom m. v. vil være strafbar.

Vi ønsker fra venstres side, at den lov, vi nu skal gennemføre, skal være så klar, at borgerne kan vide, hvad der er strafbart, og hvad der ikke er det, men samtidig ønsker vi også at sætte ind over for den økonomiske kriminalitet, og jeg synes, at vi går et langt stykke ad den vej, ved at vi nu belægger handlinger, der ikke før har været strafbare, med straf. Vi indfører straf for groft uagtsomt bedrageri og udnyttelse gennem en ændret udformning af ågerparagraffen. Vi er indforstået med, at også efterfølgende medvirken og groft uagtsomme forhold skal være strafbare.

Heller ikke disse bestemmelser har straffelovrådet ment at kunne anbefale, men betænelighederne er dog betydelig mindre end vedrørende den generelle straffebestemmelse, og jeg må forstå det sådan, at dette skyldes, at der dog her er en sådan grad af præcision, at bestemmelserne trods alt ud fra et retssikkerhedshensyn er acceptable. Jeg må også henvise til bemærkningerne til lovforslaget om, at vel kan de skærpede regler give anledning til visse betæneligheder, men at dette synspunkt ikke kan være det

afgørende over for behovet for et øget strafferetligt værn.

Hvad angår den anden del af lovforslaget vedrørende aftaleloven, er vi, som det fremgår af betænkningen, enige i de ændringer, der er foreslået med hensyn til § 31, og vi er enige i, at der indføres en almindelig generalklausul i forslagets § 36. Men vi er ikke indforstået med og kan ikke stemme for den udvidelse af § 36, som et mindretal i udvalget repræsenteret af hr. Gudme, de socialdemokratiske medlemmer og fru Ebba Strange fra SF har foreslået. Vi finder, at indtil videre i hvert fald bør vi blive stående på den tekst, lovforslaget har, gående ud på, at aftaler, der er i strid med redelig handlemåde, kan tilsidesættes helt eller delvis. Vi finder det ikke på nuværende tidspunkt begrundet at give adgang til helt at ændre vilkårene i aftalerne.

Det er min opfattelse, at indførelsen af en generalklausul i aftaleloven ikke alene vil være af væsentlig betydning vedrørende bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, men at den også er et naturligt modstykke til den lovgivning, der er indført vedrørende markedsføring og forbrugerbeskyttelse.

Konsekvenserne af dette er, at vi vil stemme imod ændringsforslagene nr. 1, 2, 3, 5, 6, 7 og 8, men stemme for lovforslaget med ændringsforslag stillet af ministeren under nr. 4.

Jeg skal til slut blot i al almindelighed sige, at den grundige behandling af spørgsmålet om økonomisk kriminalitet, som folketinget har foretaget i de forløbne år, bør give og vil give, tror jeg, befolkningen det indtryk, at der er en fælles vilje til at bekæmpe bagmandsvirksomhed: det er ikke målet, man er uenig om, det er alene, hvilke midler man finder det muligt at anvende.

Tange (FP):

Af de stillede ændringsforslag kan fremskridtspartiet alene stemme for nr. 2, 3 og 6, og jeg kan i øvrigt oplyse, at vi ved tredje behandling vil stemme imod lovforslaget.

Ud over vore bemærkninger i betænkningen vil jeg gerne her sige, at vor indstilling er, at vi her i landet bør have så få indsatte som muligt, idet ingen efter vor opfattelse bliver bedre af at blive spærret inde og det kun giver omkostninger og problemer med

[Tange.]

resocialisering. Hæfte og fængselsstraffe bør derfor kun benyttes som samfundets sidste udvej, og vi mener ikke, at det er nødvendigt i disse sager, idet økonomisk udnyttelse af medborgere bør kunne ordnes igennem civile søgsmål, eventuelt med bøder og fri proces til de mennesker, der er blevet udnyttet. Såfremt man udvider det strafbares område, vil man let sløve folk og give dem en falsk retssikkerhed, idet myndighederne bliver ude af stand til at forfølge alle disse sager og det derfor blive helt tilfældigt, hvem der bliver tiltalt og dømt.

Vi mener, at man bedst løser problemerne ved, at myndighederne gennem presse, radio og tv advarer befolkningen mod de almindelige former for økonomisk misbrug, således at vi ødelægger bagmændenes muligheder for at virke på dette område.

Vi kan ikke udvide det strafbares område radikalt og samtidig beklage, at vi har flere folk spærret inde. Jeg vil gerne citere den højtærede justitsministers udtalelser fra et møde i Ålborg den 7. maj d.å., refereret i Aalborg Stiftstidende for den 8. maj 1975:

„Det er med beklagelse, at man i dag må konstatere, at kriminalreformen indtil nu ikke rigtig har virket efter hensigten. Der er ikke sket et fald i antallet af frihedsberøvede personer, tværtimod er der sket en stigning, sagde justitsminister Orla Møller ved et kursus i Ålborg for personundersøgere og tilsynsførende fra kriminalforsorgen i Ålborg“.

Vedtager man denne lov, vil man mange år frem i tiden få et helt uoverskueligt antal yderligere indsatte i de danske fængsler.

Vi er endelig af den opfattelse, at de fleste økonomiske bagmænd findes som hjernespind hos statsadvokat Grell. Jeg kan oplyse, at advokatrådet har foretaget undersøgelser vedrørende fire advokater, der er omtalt som bagmænd i statsadvokat Grells rapport, og i ingen af de fire sager er der fundet grundlag for at indlede disciplinærundersøgelser. Advokatrådets undersøgelser er foretaget af ansvarsbevidste advokater. Havde det stået til statsadvokat Grell, og havde vi haft de almindelige generelle straffebestemmelser, som vi taler om i dag, ville formentlig alle fire advokater være blevet

tiltalt, og deres rygte og forretninger ville være ødelagt af langvarige straffesager.

Hr. Ole Espersen må kunne forstå, at vi ikke kan acceptere, at embedsmændene får en mulighed for i den grad at skønne, hvornår der skal anlægges sager mod landets borgere.

Under udvalgsbehandlingen har vi spurgt justitsministeriet om bagmandspolitiets erfaringer, og her oplyser statsadvokat Grell, at af de 11 sluttede sager vedrørende bedrageri er 4 henlagt, fordi anmeldelserne var grundløse; der var intet holdepunkt for tab eller risiko, eller de var uforståelige simpelt hen. 4 er sluttet, fordi det ikke skønnes muligt at føre bevis for, at anmelderne havde lidt tab eller haft nærliggende risiko herfor, og 2 sager er sluttet, fordi det ikke skønnes muligt at bevise et retsstridigt forhold. Endelig forelå der i den sidste af de 11 sager ingen egentlig anmeldelse, og her var faren for tab afværget af den pågældende advokat. Og så oplyser statsadvokat Grell, at det ikke i noget af tilfældene synes at have været muligt at gennemføre en straffesag efter den foreslåede § 300 a.

Det har således under udvalgsbehandlingen ikke været muligt at henvise til én eneste aktuel, konkret sag, hvor der var behov for en udvidelse af det strafbares område. Vi er derfor af den opfattelse, at såfremt loven vedtages, vil den blive brugt til straffesager, som vi slet ikke har forestillet os, og vil give problemer, der kun vil kunne løses ved en ny lovændring, idet alle i virkeligheden er enige med os i, at frihedsberøvelse af medborgere bør indskrænkes i stedet for at blive udvidet.

Gudme (RV):

Et par af de tidligere ordførere har beskæftiget sig med, hvad der er sket, siden vi for godt 2 år siden i maj 1973 — det var helt nøjagtigt den 10. maj 1973 — havde den såkaldte bagmandsdebat efter fremkomsten af Grellrapporten. Og det er jo rigtigt, som det er blevet sagt af andre ordførere, at der har været mange vanskeligheder på vejen, vi har haft 2 valg, og vi har haft stadige regeringskriser, så derfor kan man godt beklage, at det har været så relativt længe, før vi nu står ved det foreløbig sidste skridt på vejen henimod en mere effektiv bagmands-

[Gudme.]

bekæmpelse. Men vi må da allerede konstatere, at der i mellemtiden er opnået resultater, som på det lange sigt nok skal vise sig at være tilfredsstillende.

I november 1973 blev bagmandspolitiet oprettet, og i forsommeren 1974 gennemførte vi en række ændringer i retsplejeloven, tinglysningsloven og konkursloven, som hver for sig vil kunne medvirke til, at de forskellige former for uønsket virksomhed, som i sin tid blev påpeget i Grellrapporten, vil blive vanskeliggjort og i et vist omfang umuliggjort.

Nu står vi altså, efter at vi 3 gange har haft forslaget til behandling og 2 gange har måttet konstatere, at det ikke kunne gennemføres, fordi der kom valg eller folketingsamlingens opløsning på grund af sommerferie, nu står vi altså i den tredje runde og kan nu gennemføre de ændringer i straffeloven og aftaleloven, som man i sin tid påpegede nødvendigheden af i det politikerudvalg, som blev nedsat efter debatten i forsommeren 1973, og som også fremgår af straffelovrådets betænkning fra i fjor.

Jeg synes, der er grund til, som også fru Nathalie Lind gjorde det før, at lægge vægt på, at vi i hvert fald på et væsentligt punkt får den nugældende straffelov strammet, således at vi i højere grad skulle være i stand til at ramme den uønskede virksomhed.

Dette væsentlige punkt er ågerbestemmelsen i straffeloven. Den nuværende ågerbestemmelse, § 282, har jo kun i meget ringe omfang været benyttet, men sådan som den er udformet i den nye formulering, og med de ord, som vi fra retsudvalgets side har ledsaget den med på vejen i betænkningen, skulle der være håb om, at de utvivlsomme tilfælde af virkelig udnyttelse, som forekommer, og som vel hidtil er gået straf forbi, skulle der være mulighed for at straffe nu efter den nye bestemmelse. Det er i hvert fald det flertals ønske, som gennemfører bestemmelsen nu, at den nye ågerbestemmelse er skrevet sådan, at den kan bruges, for at blive brugt.

Jeg kan være enig ligeledes med fru Nathalie Lind i, at sådan som aftalelovens bestemmelser er blevet udformet i §§ 31 og 36, er der nu bedre muligheder for at få tilsidesat civile retlige aftaler, der er åbenbart uri-

melige, og som den part, der er blevet ført bag lyset, ikke bør være bundet af.

Jeg mener derfor, at vi kommer et godt skridt hen ad vejen ved at gennemføre de ændringer i straffeloven og aftaleloven, som vi i dag diskuterer, og jeg kan derfor tilkendegive, at vi fra mit partis side støtter lovforslaget, dog sådan at vi på 2 punkter stemmer for ændringsforslag. Det ene er ændringsforslag nr. 4, og det er et simpelt ændringsforslag, for det består alene i, at man sætter et punktum midt i en sætning for ikke at gøre den for lang, og det kan jo af og til være nyttigt, men det har nok ikke så meget med bagmændene at gøre.

Det andet er et ændringsforslag, som går ud på, at vi i aftalelovens § 36 udtrykkelig præciserer, at det skal være sådan, at hvis en civilretlig aftale er blevet tilsidesat, fordi den er urimelig, og fordi en part er blevet ført bag lyset ved denne aftale, skal man ikke nødvendigvis kun kunne tilsidesætte aftalen, man skal også kunne ændre vilkårene i denne aftale, således at de elementer i aftalen, der er urimelige, bliver siet fra og de rimelige elementer bliver tilbage.

Højesteretsdommer Poul Spleth har i en artikel i fjor i Ugeskrift for Retsvæsen argumenteret for, at man burde kunne udforme det sådan, at domstolene ikke blot væltede omkuld en aftale, der måske på andre punkter var tilfredsstillende for den part, der var blevet ført bag lyset, men at man faktisk med hensyn til indholdet af aftalen lavede den om. Jeg mener, det er ubetænkeligt at gøre noget sådant, og derfor anbefaler jeg, at man stemmer for ændringsforslag nr. 8.

Med hensyn til to af de andre ændringsforslag skal jeg gøre nogle bemærkninger; det drejer sig om ændringsforslagene nr. 3 og 5. Fra fremskridtspartiets og det konservative folkepartis side mener man ikke, at de foreslåede ændringer i straffelovens §§ 300 a, 300 b og 300 c bør gennemføres, og jeg må for mit eget vedkommende erkende, at jeg har været i alvorlige overvejelser om, om ikke disse bestemmelser var for vidtgående, fordi de jo kriminaliserer den uagtsomme handling, hvor man hidtil i straffeloven har krævet, at kun den forsætlige handling kunne straffes. Men jeg har på den

[Gudme.]

anden side ladet mig overbevise om, at det så mange gange i disse forhold er sådan, at bagmændene, de, der prøver på at snyde andre, dækker sig bag hinanden, og hvis man derfor ikke også kan straffe den uagtsomme adfærd, vil det mange gange være sådan, at den egentlige gerningsmand vil kunne krybe i skjul bag en anden og ingen overhovedet bliver straffet, fordi man skal gennemføre kravet om forsæt og det efter omstændighederne er ubeviseligt. Idet jeg skønner, at domstole og anklagemyndighed vil bruge denne bestemmelse med varsomhed og omtanke, anser jeg det derfor af rent bevismæssige grunde for forsvarligt, også i det omfang der er tale om det i disse tre bestemmelser, at gennemføre en kriminalisering af de uagtsomme handlinger.

Så kommer vi til ændringsforslag nr. 5, den generelle bestemmelse, som i særlig grad hr. Ole Espersen før ofrede mange ord på. Jeg vil gerne sige, hvad der har været lejlighed til at sige ved tidligere lejligheder: der er ingen gevinst ved at gennemføre en bestemmelse, hvor man kriminaliserer noget, som ingen i realiteten kan forstå er strafbart, og det, som er indeholdt i denne bestemmelse, kan jo kun de færreste, om nogen, forstå, dette, at det skulle være strafbart at handle åbenbart i strid med redelig fremgangsmåde inden for det pågældende område.

Der er sådan set ikke grund til at føje meget til den udførlige argumentation, som straffelovrådet i sin tid gav, og som justitsministeriet indtil det sidste også har givet, imod, at denne bestemmelse skal indføres i loven, men kun dette at sige, at jeg tror, det er et stort blållys, man her har tændt, når man vil give det udseende af, at man her rammer noget, som man ønsker at straffe. Vi ønsker alle at straffe de handlinger, som i sin tid blev beskrevet i Grellrapporten, og som vi ved andre lejligheder har fået mulighed for at diskutere, men vi ønsker at straffe dem på en sådan måde, at vi kan påpege både over for os selv og dem, vi vil straffe, hvad det er, der er det egentlig kriminelle i handlingen. Jeg tror, at en række af de beskrevne handlinger, dem, vi har haft lejlighed til at diskutere, og dem, som Grellrapporten nævner, kan straffes på anden måde. Den moderniserede § 282, ågerparagraffen, er i så henseende nyttig; de nye bestemmel-

ser i § 300 a, b og c vil også være det. Men vi vil ikke kunne opnå at gøre noget strafbart bare med denne gummielastikummede bestemmelse, som man nu vil have indføjet i § 300 d, for ingen, hverken anklagemyndighed eller domstole, vil heri se nogen karakteristik af, hvad det er, der er det egentlig strafbare.

Derfor må jeg anbefale, at man stemmer imod denne bestemmelse. Vi skal fortsat holde fanen højt og gå videre med det princip, at det, vi skriver i straffeloven, skal være sådan, at enhver, både den, der forstår det, og den, der ikke forstår det, heri kan læse, hvad det er, der er elementerne, hvad der er det egentlige i den strafbare handling.

Hr. Ole Espersen sagde før, at det afgørende er, om vi skal have en generel bestemmelse i straffeloven. Ja, det er afgørende for vores retsfølelse, at vi stemmer den ned, men det er ikke afgørende for spørgsmålet om bekæmpelse af bagmænd. Det afgørende for spørgsmålet om bekæmpelse af bagmænd er, at vi fortsat er vågne overfor, på alle de enkelte punkter hvor vi bliver opmærksom på en uønsket kriminalitet, at give regler, der virkelig dækkende kan ramme denne uønskede kriminalitet. Og det vil sige, at det er langt bedre i stedet for en generel bestemmelse, der ingenting siger, fra tid til anden, når vi bliver opmærksom på former for kriminalitet, vi ønsker at straffe, da at gennemføre specielle bestemmelser, der siger, hvad der er det uønskede, hvad der er det strafbare i denne handling. Derfor er vi ikke færdige med det, som vi vedtager i dag; det er kun en station på vejen. Vi bør alle være opmærksom på senere også at kunne gennemføre bestemmelser, der er i stand til at straffe uønskede handlinger inden for den økonomiske kriminalitets område.

Jeg har ved en tidligere lejlighed, nemlig da vi havde bagmandsdebatten her i tinget den 10. maj 1973, efterlyst, om man ikke skulle gennemføre den bestemmelse, som fandtes i ågerbetænkningen fra 1971 om oplysningspligt vedrørende pantebreve. Jeg gentager efterlysningen i dag og gentager det, jeg før sagde: det er de mange små specielle bestemmelser og ikke en generel bestemmelse uden indhold, der skal være det virksomme middel i kampen mod bagmændene.

Hagen Hagensen (KF):

Som ved flere førstebehandlinger vil jeg også her give udtryk for, at det konservative folkeparti vil være med til at bekæmpe alt, hvad der er bagmandsværk. Det vil vi stadig gøre, men vi vil gøre det med de midler, som vi finder er tjenlige dertil, og dér må jeg sige, at det anser vi ikke de bestemmelser, der er i det nærværende lovforslag, for at være: vi anser dem ikke for at være egnede dertil.

Vi vil ikke være med til at udvide straffelovens område til at omfatte groft uagtsomme forhold, vi må fastholde, at straffelovens bestemmelser alene bør omfatte forhold, hvor der foreligger forsæt.

Om en generel bestemmelse, der kunne ramme visse former for bagmandsværk, kan jeg nøjes med at sige, at vi deler straffelovrådets og andre sagkyndiges betænkkeligheder ved at indføre en sådan bestemmelse, og vi har da haft fuld forståelse for, at den nuværende justitsminister har haft samme opfattelse, i hvert fald indtil for ganske nylig. Vi må da håbe på, at det heller ikke vil gå således, at det mindretal, der indstiller en generel bestemmelse til vedtagelse, kommer igennem dermed.

Der har under den behandling af sagen, der har fundet sted, og som jo nu har stået på ret længe, været en drøftelse på grundlag af hr. Ole Espersens forslag om at indføre en tilholdsbestemmelse, og jeg skal da ikke lægge skjul på, at der har været megen overvejelse hos os, om der ikke kunne være grund til måske at indføre en sådan bestemmelse, hvor man gav tilhold om, at vedkommende ikke længere måtte udøve gerninger af den art, for hvis man gjorde det, så kunne der straffes. Men vi er veget tilbage for at gå ind for en sådan bestemmelse, fordi vi må mene, at det vil være meget vanskeligt at affatte den på en sådan måde, at den virkelig kan benyttes på en hensigtsmæssig måde. Der ligger en god tanke i det, men vi er bare veget tilbage for at få det udført i praksis, for det tror vi ikke kan lade sig gøre.

Dernæst vil jeg gerne sige, at vi er enige med flertallet i, at der skal en mere strømlinjet form på affattelsen af åger- og svigsbestemmelserne, og vi er også enige med de ordførere, der har sagt, at de ønsker, disse bestemmelser virkelig skal bruges. Der er for mig ingen tvivl om, at ågerbestemmelsen

i årenes løb ikke har været benyttet, i hvert fald er der ikke domfældt efter den i et sådant omfang, som man kunne forvente, når henses til, hvad der er passeret ude omkring her i landet. Vi ønsker at understrege, at vi ved at gå ind for den strømlinjede form for ågerbestemmelse også mener, at der dermed skabes en bestemmelse, som det er meningen skal bruges.

Vi mener om bagmandsværk, at den bedste måde at bekæmpe det på må være, at der gives mulighed for en effektiv efterforskning med påfølgende tiltalerejsning og domfældelse efter gældende bestemmelser. Vi mener, at langt det meste af det, der foretages, vil falde ind herunder, og er af den opfattelse, at uanset hvilke bestemmelser man i øvrigt måtte komme frem til, vil der altid være en eller anden smutvej tilbage, som man alligevel ikke kan få draget med ind under det. Men det vil være væsentligt, tror jeg, hvis man virkelig sørger for, at der skabes mulighed for efterforskning, tiltalerejsning og eventuel efterfølgende domfældelse. Og så drejer det sig først og fremmest om at give politiet den fornødne mulighed for at gøre den indsats, der skal gøres herfor.

Vi går som sagt ikke ind for at straffe groft uagtsomme forhold. Vi mener, at det vil være forkert, og for aftalelovens område mener vi på samme måde, at efterfølgende forhold er noget, som man ikke kan drage ind under loven; ud fra dette kan vi ikke gå ind for bestemmelsen i § 36.

Vi mener, at der derved vil opstå retsikkerhed til skade for den almindelige omsætning, og det er jo faktisk ikke det, vi skal skabe. Vi skal skabe en lovgivning, der er klar og utvetydig, så borgerne ved, hvad de har at rette sig efter, og ud fra dette må vi tage afstand fra generelle bestemmelser af den ene og den anden art.

På de berørte områder anser vi os for at være dækket af gældende bestemmelser i lovgivningen. Vi mener, der mere effektivt kan gås ind på, at disse bestemmelser også bliver brugt.

I øvrigt kan jeg henvise til de bemærkninger, vi har gjort i betænkningen, og føje til, at vi vil stemme for de af os sammen med andre stillede ændringsforslag nr. 2, 3 og 6 og i øvrigt stemme imod, og at vor stilling til lovforslaget ved tredje behandling vil afhænge af afstemningen her i dag.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil tage udgangspunkt i noget, hr. Hagen Hagensen sagde om dette lovforslag, nemlig at der altid vil være et eller andet smuthul; det brugte hr. Hagen Hagensen som begrundelse for, at han ikke kunne gå ind for de ændringer, vi nu er ved at indføre i straffeloven.

Jeg er enig med hr. Hagen Hagensen i, at der nok altid vil være smuthuller. Jeg er også enig med hr. Hagen Hagensen i, at det mest effektive, vi kan gøre for at bekæmpe bagmandsvirksomhed, er at anvende det politi, vi har, og sætte det ind i efterforskningen af de virkelig store, alvorlige sager i stedet for at bruge vores politis tid og kræfter på småpjatter og småkriminalitet — og det er meget store, meget alvorlige forbrydelser, der finder sted på de områder, som vi er ved at lovgive om i dag.

Det er også begrænset, hvor stor tiltro jeg har til, at de ændringer, vi nu er i færd med at vedtage, vil komme til at virke efter hensigten. Det vil stadig væk være en tvivlsom sag at skelne mellem redelighed og uredelighed, når det drejer sig om forretninger af den slags, som vi her lovgiver om. Men i modsætning til det konservative folkeparti drager vi i socialistisk folkeparti den modsatte konklusion af de betragtninger, nemlig at når det er så svært at lukke de smuthuller, ønsker vi netop, at der skal gøres alt, hvad der overhovedet kan gøres i forsøget på at ramme de mennesker, der spekulerer i at tjene penge på at udnytte andre.

Som sagt mener vi ikke, vi har lukket alle smuthuller med det, vi står og arbejder med i dag, men vi vil gerne forsøge at lukke så mange smuthuller som muligt; derfor har vi også tilsluttet os ændringsforslaget her til andenbehandlingen om at indføre en generel klausul, der skal give mulighed for at få fat i nogle af disse bagmænd. Og det er meget beklageligt, synes jeg, hvis det ikke lykkes at få flertal her i tinget — og det er der jo noget der tyder på det ikke gør — for denne generalklausul, der har været drøftet frem og tilbage, og hvor hensynet til retssikkerheden er blevet brugt som argument mod at vedtage den, og hvor vi andre altså bruger nogle argumenter om, at forsøget på at få fat i så mange bagmænd som muligt bør opveje bekymringen for retssikkerheden.

Jeg vil gerne som argument citere fra

ministerens bemærkninger til det lovforslag, vi behandler, til aftalelovens § 36. Det er jo nemlig også en generalklausul, hvis formål er at beskytte forbrugeren. Dér står:

„... at det på en række områder må forventes, at der forholdsvis hurtigt vil blive ført retssager, der vil bidrage til fastlæggelse af bestemmelsens rækkevidde.“

Vi kan vel netop håbe på, at hvis vi får indført generalklausulen, vil der gennem dens anvendelse efterhånden udvikle sig en retspraksis, så man får erfaring for, hvad det er, denne generalklausul kan ramme.

Vi tilslutter os derfor forslaget og håber på, at også andre vil gøre det, så det kan få et flertal.

Med hensyn til de to af kommunisterne stillede ændringsforslag er hovedindholdet i dem jo stort set det samme, nemlig at lave en mere generel klausul end den, der i øvrigt er i det foreliggende lovforslag. Imidlertid adskiller kommunisternes ændringsforslag sig fra mindretallets ved at operere med begreber som sociale hensyn og samfundsmæssigt uacceptabel virksomhed. Jeg anerkender, at der sandsynligvis ligger meget positive intentioner bag kommunisternes forslag, men jeg kan ikke lade være at undre mig over og fremkomme med en bemærkning her om, at det netop er Danmarks kommunistiske parti, der stiller forslag med en sådan ordbrug. Vil det sige, at kommunisterne mener, man kan sætte det kapitalistiske samfunds domstole til at beskytte det kapitalistiske samfunds interesser, og at vi skal indføje det i en sådan lov som denne? Det tyder på en eller anden måde på, at kommunisterne alligevel tror, at man ad denne vej kan skabe nogle ordnede forhold i samfundet, og det tror jeg ikke på. Jeg tror, at det, vi kan bruge en straffelov til, og det, vi kan bruge en aftalelov til, er at beskytte individerne. De samfundsmæssige interesser tror jeg ikke på at vi overhovedet kan få beskyttet ved at lave ændringer i straffeloven. Det er helt andre ting, der skal til dér, og det troede jeg egentlig vi var enige om.

Som sagt tilslutter vi os ændringsforslagene nr. 4 og nr. 8 og går imod de af det konservative folkeparti og fremskridtspartiet stillede ændringsforslag; vi vil undlade at stemme til kommunisternes ændringsforslag.

Inge Krogh (KrF):

Kristeligt folkeparti ser med tilfredshed på det foreliggende lovforslag, som vi kan gå ind for med ændringsforslag nr. 4. Vi ser med tilfredshed, at lovforslaget bliver lavet om, så det i højere grad bliver muligt at ramme de mennesker, der benytter sig af deres medborgeres svaghed, og at paragrafferne er ført over i et mere rimeligt og forståeligt sprog.

Vi ser med tilfredshed, at det efter denne lov i højere grad vil være muligt at ramme de såkaldte økonomiske bagmænd, som handler uagtsomt.

Angående den generelle bestemmelse, altså ændringsforslag nr. 5, har vi drøftet det meget i gruppen, men vi synes ikke, vi kan gå ind for den og må stemme imod. Ligeledes vil vi stemme imod ændringsforslag nr. 7. Vi mener, det er for farligt, at domstolene kan gribe ind i aftaler.

Hanne Reintoft (DKP):

Når vi har stillet og fastholdt vores egne ændringsforslag til bagmandslovgivningen, hænger det sammen med den utilfredshed, vi mange gange har udtrykt over lovforslagets tydelige mangler, og selv om vi gerne vil støtte det socialdemokratiske forslag om en generel bestemmelse, mener vi altså ikke, at det er tilstrækkelig klart og yder tilstrækkelig retssikkerhed.

Hovedproblemstillingen i hele lovforslaget er jo, at den almindelige, udbredte retsopfattelse i samfundet har ændret sig forud for den straffelov, vi har, fordi nye former for økonomiske transaktioner er fremkommet og afdækket og kritiseret af offentligheden, transaktioner, der hører snævert sammen med det kapitalistiske samfunds økonomiske udvikling.

Det, man må ønske sig af denne lovgivning, er, at den må være et effektivt straffeværn mod disse klart uacceptable transaktioner, da de ellers legaliseres. Legaliseres de, vil bagmandsvirksomheden blive tvunget frem simpelt hen af den almindelige økonomiske og konkurrencemæssige udvikling i hele samfundet, og i den debat, der har været rejst her, om det har været en fold eller forsigtighed, at man ikke har gjort det før, så tror jeg snarere, det har været den helt sædvanlige begunstigeelse af det

kapitalistiske forretningsliv, fordi det jo ganske rigtigt med det, der foregår i dette forretningsliv, er meget svært at trække de hårfine grænser. I al almindelighed tillader vi jo et kriminaliseret samfund, hvor det er tilladt at udbytte hinanden.

Udvalgsflertallet har med de meget beskædede ændringer ikke opnået helt tilstrækkelig indskrænkning af bagmandsvirksomheden og har som begrundelse anført de beskrivelsesvanskeligheder, der rejser sig i enhver straffelovgivning på det økonomiske område.

Der er gjort tydeligt opmærksom på af visse embedsmænd, der beskæftiger sig med området, at det, der ligger her på bordet, ikke giver dem det fornødne værktøj i hænde til at bekæmpe endelige stoppe bagmandsvirksomheden, og vi ønsker den stoppet.

Vi har ikke ment at kunne acceptere de vanskeligheder i beskrivelsen, som bl. a. fru Nathalie Lind har ønsket at holde sig til. Vi må fremhæve, at al lovgivning i generelle problemer forudsætter påfølgende skærpeelse, tydeliggørelse og konkretisering gennem praksis, og denne lovgivning danner ingen undtagelse.

Vi kan heller ikke acceptere, at det skulle være lovgivernes opgave at yde borgerne klar vejledning i at balancere knivskarpt og effektivt på det kriminelle grænseområde, men problemerne kunne være løst med hensyn til, hvilke former for økonomisk aktivitet der sigtes til. Oven i købet ved vi jo alle, at netop de kriminelle, der beskæftiger sig med dette område, absolut har vist sig i stand til selv på meget fin måde at finde ud af grænserne, finde ud af lovgivningens muligheder; det er jo netop det, der gør dem så svære at ramme, så dette hensyn turde være overflødigt.

Vi kunne have ønsket os en klarere sondring mellem misbrug af offentlige erhvervsstøtteforanstaltninger i skatte-, afgifts-, erhvervsstøtte- og egnsudviklingslovgivning, som passende kunne have været benævnt i betænkningen som anstiftelse af bedrageri imod det offentlige, og så anstiftelse af åger og udnyttelse som en speciel form for kriminalitet rettet imod medkontrahenter i berigelsesøjemed. Der fremgår også mange kombinationer af disse to typer, og hvis man havde haft viljen til det, kunne det nok

[Hanne Reintoft]

som vejledning for domstolene have været beskrevet.

Vi har også klart manglet en konkretisering af, hvilke handlinger man egentlig havde tænkt sig kriminaliseret i fremtiden, og der kunne have foreligget bedre beskrivelse og udredningsarbejde med hensyn til, hvad der foregår på det privatkapitalistiske overdrev, ting, der kun lejlighedsvis afdækkes som i Glindemann- og Boss-sagerne.

Vi mener altså at have helt klar juridisk dækning for, at vore ændringsforslag vil betyde en skærpelse af lovgivningen, kort og godt, at de udbygget med domstolspraksis ville have givet bagmandspolitiet et mere effektivt værktøj i hænde.

Man kunne godt give sig til at filosofere over det borgerlige flertals ganske betydelige taktfuldhed og hensynsfuldhed over for netop denne kriminalitet i vores samfund, en hensynsfuldhed, som jeg aldrig nogen sinde har truffet hos de samme borgerlige, når det gjaldt vores socialt mere sølle småkriminelle.

Vi vil gerne støtte de socialdemokratiske ændringsforslag, men ikke de konservatives og fremskridtspartiets ændringsforslag, og med hensyn til vores holdning til hele lovgivningen vil vi som i sidste samling selvfølgelig medvirke til en hvilken som helst lille forbedring i vores bagmandslovgivning.

Vi betragter det allerførste ændringsforslag som en ganske ubetydelig lille forbedring, noget bedre bliver det, hvis den generelle bestemmelse går igennem, men vi er under alle omstændigheder bekymret, fordi vi frygter, at lovgivningen skal opstå som et falsum over for befolkningen og give en falsk trykhedsfornemmelse af, at nu har folketinget grebet ind over for bagmændene, så man tror, deres virksomhed ikke eksisterer mere, mens vi i virkeligheden vil se, som det også fremgår af hr. Grells rapporter, at den vil vokse og spire videre.

Jeg undrer mig lidt over, at SF pludselig kaster sig ud i sådan mere traditionelle ekstremistbegrundelser for, at man ikke skal arbejde i parlamentet, og må endnu en gang understrege, at det er kommunisterne klare holdning, at dette, at vi lever i et uretfærdigt samfund, ikke et øjeblik skal afholde os fra at forlange den retfærdighed. Der kommer nok også en dag, hvor vi opnår den.

Wilhelm (VS):

Ved første behandling af dette lovforslag gjorde vi den bemærkning, at det under vores samfundssystem i virkeligheden er en smule kunstigt at prøve at skelne mellem lovlig og ulovlig økonomisk kriminalitet. Jeg er senere blevet opmærksom på, at stort set den samme bemærkning, om end mindre u-diplomatisk, er med i straffelovrådets udtalelse fra sidste år i januar, hvor man siger: „... at det på det nærmeste er umuligt at beskrive i en lovtekst, hvad der gør handlinger på disse forskellige områder strafværdige, bl. a. fordi mange af disse kan ligge meget nær ved normale og dagligdags økonomiske dispositioner.“

Og det er jo lige præcis problemet.

Det er nok lykkedes at give de fleste mennesker i dette land den fejlagtige opfattelse, at med denne såkaldte bagmandslovgivning gør man virkelig noget over et bredt felt imod økonomisk kriminalitet. Jeg vil derfor godt præcisere nogle ting, der ikke er omfattet af det her, og som de fleste mennesker vel havde fundet det rimeligt at tage med. Man rører jo f. eks. ikke ved afskrivningsfiduser, man rører ikke ved kapitalflugt, man forhindrer ikke spekulationslukninger af virksomheder. Al anden spekulation kan også fortsætte som hidtil, hvad dette lovkompleks angår. Man har heller ikke med dette lovkompleks på nogen måde umuliggjort det at tjene en masse penge på at sælge nogle skibe til sig selv til lav pris under en adresse i udlandet og alle de andre ting, der er fremme i tiden nu, hvor nogle har efterlyst, hvad der egentlig er sket, siden man begyndte at tage det her op for et par år siden.

Det er et meget begrænset kompleks, der her er tale om, det er stort set begrænset til, som det står i straffelovrådets udtalelse, de såkaldte formueforbrydelser, i hvert fald når vi taler om den del af det, der ligger i ændringen af den borgerlige straffelov, altså formueforbrydelser, hvor det i princippet er den ene kapitalist, der snyder den anden.

Dertil kommer, at det er endnu mere begrænset, hvis vi ser på det oprindelige forslag. Hvor vidt går det oprindelige forslag egentlig? Det er stadig væk forslag til ændringer i borgerlig straffelov, jeg taler om, det andet med aftaleloven er jo ikke helt så kontroversielt i dag. Det eneste, man sådan

[Wilhelm.]

set med det oprindelige forslag ændrede ved, groft sagt, var jo, at man ikke længere skulle føre bevis for, at disse ulovligheder var begået med overlæg, nu var det tilstrækkeligt at vise, at der var grov uagtsomhed bag. Det er sådan set det eneste.

Jeg kan give hr. Ole Espersen ret, når han siger, at det, der tydeligt viste behovet for den generelle straffebestemmelse, var det spørgsmål — det sagde hr. Ole Espersen ikke, men det er altså tilfældet — som VS stillede gennem retsudvalget, og som gik på: hvilke erfaringer bagmandspolitiet indtil nu har haft, hvilke sager har de bragt til doms og med hvilket resultat? Hvor mange forhold har de måttet opgive på grund af bevisets stilling i relation til de gamle bestemmelser, og ville disse forhold kunne rammes af de nye bestemmelser som foreslået, indtil justitsministerens ændringsforslag kom her for nylic? Dér var svaret klart og tydeligt i en prisværdigt udførlig rapport fra statsadvokat Grell en dokumentation for, at man ikke kunne ramme ret mange af de transaktionsmuligheder, som bagmandspolitiet har kendskab til foregår, hvis man holdt sig til de bestemmelser, der dengang lå på bordet som forslag fra ministeren.

Jeg vil gerne her benytte lejligheden til at takke statsadvokat Grell for det udførlige svar, denne anden Grellredegørelse, som i virkeligheden i mange henseender er nok så opsigtsvækkende som den oprindelige, som så at sige er en hel lille håndbog i økonomisk kriminalitet, og som tydeligt viser, hvor problemerne ligger. Jeg mener, det er undtagelsen, at en højtstående embedsmand i den grad forstår, når et spørgsmål bliver stillet, hvad det er, man som ikke supersagkyndig har brug for at få at vide om disse bestemmelser, deres begrænsning og deres virkeområde. Derfor denne tak. Jeg håber ikke, at det kommer statsadvokaten til skade, at det er fra denne side, han modtager denne tak, men han ser jo ud til at kunne bære det og har båret det hidtil.

Om den generelle straffebestemmelse, der derfor er kommet ind, skal jeg også sige, at vi sådan set hilser med tilfredshed, at den lidt pudsig idé om tilholdsbestemmelsen er frafaldet af socialdemokratiet. Jeg mener også, at vi med vores spørgsmål har været med til at vise, at denne tilsyneladende til-

forladelige idé i virkeligheden ville være plat umulig i den forstand, at den ville gøre bagmandspolitiet til grin den ene gang efter den anden, idet dette tilhold kunne flyttes fra den ene mellemmand til den anden, eller dette tilhold kunne flyttes fra den ene forbrydelse til den anden, der lå lige tæt ved siden af.

Herudfra vil man kunne forstå, at vi selvfølgelig støtter justitsministerens ændringsforslag til en ny paragraf, § 300 d, som indfører denne generelle straffebestemmelse, uden at vi af den grund gør os store illusioner om, at det vil være et fuldstændigt opgør med økonomisk kriminalitet her i landet, ligesom vi også støtter den ikke særlig principielle ændring, som det andet ændringsforslag af justitsministeren går ud på.

Om de øvrige ændringsforslag skal jeg sige, at vi støtter begge DKPs ændringsforslag. Vi gør det ud fra den betragtning, at det kun er i DKPs ændringsforslag henholdsvis til borgerlig straffelov og til aftaleloven, at hensynet til samfundsmæssige forhold kommer ind, mens stadig væk regeringens forslag lader et hul blive tilbage dér, at hvis en økonomisk forbrydelse kun har gjort samfundet til offer og ikke en juridisk person, så har man i virkeligheden ikke noget at hænge sin hat på. Det mener vi er en mangel, uden store illusioner om, at man vil tage disse store hensyn til samfundets interesser. Men vi ønsker sammen med DKP ved at støtte deres ændringsforslag at præcisere, at her er et hul, og vi gør det vel vidende, at det andet af DKPs ændringsforslag, nemlig det, der har relation til aftaleloven, i virkeligheden står et forkert sted og ikke vil få den tilsigtede virkning. Alle de formalistiske indvendinger, man kan rette imod det, er vi helt klar over efter de svar, der er kommet, og synes for så vidt, at forslagsstillerne godt kunne have lavet det om, men det er jo en formalitet. Havde man ønsket det, havde vel også andre partier med mere sagskundskab i ryggen fået det ændret, så det ændringsforslag stod det rigtige sted. Vi stemmer altså for begge disse ændringsforslag, fordi vi har den samme hensigt, som DKP har haft med disse forslag: enten at stoppe — og det sker selvfølgelig ikke, kan vi se på betænkningen — eller at påpege det hul, der er tilbage selv inden for disse begrænsede områder.

[Wilhelm.]

Vi siger nej til de øvrige ændringsforslag. Det eneste, jeg skal sige lidt mere udførligt om, er forslaget af hr. Gudme m. fl. om, at aftaler ikke bare af domstolene skal kunne sættes helt eller delvis ud af kraft, men også skal kunne ændres. Umiddelbart lyder det som en udvidelse af området. Vi tror ikke på, at det bliver en udvidelse, vi tror, at det i mange tilfælde vil friste en domstol til ikke at ugyldiggøre en klart urimelig aftale, men finde sådan en mellemvej med at ændre i den. Og vi har ikke nogen supertillid til, at det vil være en gunstig løsning, man finder på problemet dér.

Det er altså et yderst begrænset resultat, der ligger med det her, selv om det mest vidtgående ændringsforslag, justitsministerens nye paragraf, § 300 d, skulle blive vedtaget, hvad der ikke er store udsigter til, og endda på et meget begrænset område.

Jeg skal derfor, idet der jo under behandlingen af bagmandsproblemet har været en hel masse eksempler på ting, der ikke rammes af borgerlig straffelov eller af aftaleloven, og som man altså stadig væk ikke har taget højde for, prøve at præcisere det ved at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget erkender, at de forslag til ændring af borgerlig straffelov og aftaleloven, som her er til behandling, selv i de mest vidtgående formuleringer kun i meget begrænset omfang er anvendelige over for den økonomiske kriminalitet,

opfordrer tinget regeringen til at fremsætte lovforslag til sikring af

— beskatning af renter af private pantebreve,

— indseende med den udlånsvirksomhed, som foregår uden for det organiserede kapitalmarked,

— effektiv indgriben over for udlejere, der forsømmer deres pligter efter lejeloven,

— effektivisering af skattekontrollen og ligningen,

— udvidelse af pengeinstitutternes oplysningspligt vedrørende rentetilskrivninger på indlånskonti og

— indseende med udbetaling af obligations- og aktieudbytter, som alt sammen er nævnt af straffelovrådet i den indhentede udtalelse af 14. januar 1974, og fortsætter behandlingen af lovforslaget.“

Det er ikke tilfredsstillende, det er stadig væk begrænset, det er meget snævert efter vores mening. Vi kunne ønske andre ting. Der er problemet med den bagmandsvirkosomhed, man har lagt op til med de nye store vedligeholdelseskonti i den ældre udlejningsmasse. Der er et problem, som også har været påvist under behandlingen af bagmandssagen, problemet med, at udlejerne alene har ret til at vælge de håndværkere, der skal foretage istandsættelse efter fraflytning, og den spekulation, der rent faktisk er foregået i den sektor, men når vi har holdt os til det her meget begrænset, er det, fordi det er ting, der er direkte nævnt i straffelovrådets udtalelse, og vi har holdt os til disse ting, fordi vi mener, at så er der intet parti her i salen, der har nogen som helst undskyldning for ikke at stemme for dette dagsordensforslag, hvis man bare til en lille smule kan tage det alvorligt, når f. eks., venstres ordfører taler om, at viljen til at bekæmpe økonomisk kriminalitet ikke kan betvivles hos noget parti her i salen.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Justitsministeren (Orla Møller):

Før kommentarerne til de enkelte ordførerindlæg har jeg tre mere generelle betragtninger, jeg gerne vil give udtryk for.

For det første vil jeg udtrykke tak til retsudvalget for det arbejde, der er lavet med dette lovforslag, ikke bare i denne samling, men også tidligere. Det er jo korrekt, hvad adskillige ordførere har været inde på, at man har haft lovforslaget til overvejelse og også arbejdet med det ved tidligere lejligheder. Det er ikke lykkedes helt at nå frem til enighed omkring de ting, der nu skal til afstemning i dag, men jeg føler mig meget tilfreds med både den meget saglige behandling, som lovforslaget har været genstand for i udvalget, og også den måde, hvorpå det er blevet behandlet pressemæssigt, og ikke mindst som det er blevet behandlet her i dag.

For det andet vil jeg gerne sige lidt om den generelle straffebestemmelse. Det var ventet, at debatten her i dag i væsentlig grad kom til at dreje sig om den, og det blev altså også tilfældet. Jeg har stillet et æn-

[Justitsministeren.]

dringsforslag om en generel straffebestemmelse, som jeg vel, jeg var lige ved at sige på forhånd, kunne vente ikke at få flertal for, og det er jo altid en lidt betænkelig sag at gøre det. Hvorfor gør man det så i det hele taget? Vel for at få udtrykt nogle synspunkter, som måske nok har været fremme i debatten, men som skal tvinges frem til en afgørelse her i tinget.

Om dette vil jeg gerne sige, at på den ene side kan jeg naturligvis — med tyk streg under naturligvis — helt og fuldt gå ind for, at der skabes et så fuldstændigt grundlag, som det overhovedet er muligt, for at komme den økonomiske kriminalitet til livs. Men på den anden side — og der skal sættes en lige så tyk streg under dette hensyn — står altså hensynet til retssikkerheden, sådan som det er fremhævet af straffelovrådet og af de fleste af de hørte myndigheder. Det var disse hensyn, eller skulle jeg sige brydningen mellem disse to hensyn, der fik mig til under første behandling meget forsigtigt at give udtryk for, at man med de forslag til ændringer i straffeloven, som min forgænger, fru Nathalie Lind, havde lagt frem, havde nærmet sig så meget en generel bestemmelse, som man måske for øjeblikket turde gå.

Jeg indrømmer, at jeg den dag havde tvivl. Det har jeg altså også noget i dag, og jeg tror ikke, at der er nogen af retsudvalgets medlemmer, der med hæderlighed kan fastholde, at der ikke fortsat vil være tvivl om bestemmelserne på disse områder, så jeg står ikke her som noget nokkefår, der er ualmindeligt i forsamlingen i retsudvalget.

Den meget grundige udvalgsbehandling af lovforslaget vil for mig at se også give grundlag for, at man i det yderligere arbejde med disse forhold har fået nogle muligheder for at komme videre.

Jeg har stillet ændringsforslaget om en generel straffebestemmelse, fordi jeg tror, at det ville være et fremskridt i forhold til det principielle synspunkt at lukke så mange huller som overhovedet muligt. Alle, der har været inde i drøftelserne af disse ting, ved, hvilke betænkeligheder der gør sig gældende allerede over for det, vi gennemfører nu. For mig var det, synes jeg, næsten logisk ved nærmere eftertanke at gå et skridt videre og få lukket et hul mere med den generelle

straffebestemmelse, men jeg vil gerne understrege ordet „åbenbar“ i det ændringsforslag til generel bestemmelse, som jeg har stillet. For at en person skal kunne ifalde straf efter denne bestemmelse, skal han have handlet i åbenbar strid med redelig fremgangsmåde inden for et bestemt område, og det vil med andre ord sige, at han skal have handlet på en måde, som alle kan være enige om er odios. Det bør også fremføres, at domstolene nok vil være forsigtige med at pålægge straf efter den generelle bestemmelse, således at det derved sikres, at det virkelig kun er klart odiose forhold, der rammes. Jeg mener faktisk, at det vil kunne lade sig gøre trods alt ikke blot at virke inden for det forslag, men måske også at gøre nye erfaringer.

Må jeg om det andet ændringsforslag, der har været noget til debat i dag, nemlig om det nye punkt i aftalelovens § 36, sige, at også på det punkt har jeg været lidt i tvivl om, hvorvidt forslaget om at indsætte et nyt punkt skulle fremføres, det, som betyder, at domstolene får beføjelse til generelt at ændre aftalevilkår. I et af mine svar på retsudvalgets spørgsmål har jeg fremhævet, at denne ændring kan give anledning til visse betænkeligheder ud fra retssikkerhedssynspunkter. Jeg må imidlertid erkende, at der kan forekomme tilfælde, hvor det vil kunne føles som en mangel, at domstolene ikke har denne mulighed for generelt at ændre aftalevilkår, og så er jeg i øvrigt enig med forslagsstillerne i, at beføjelsen sikkert vil blive benyttet med skånsomhed af domstolene; derfor har jeg kunnet tiltræde ændringsforslaget.

Må jeg til de enkelte ordførere til allersidst sige bare nogle få ting. Jeg takker naturligvis min højtærede forgænger i det betroede embede som justitsminister for rosen om de kloge ord, der skulle være sagt af mig ved en bestemt lejlighed. Jeg tør næsten ikke i den forbindelse sige, at klogskaben måske hænger sammen med, at jeg var positivt indstillet over for fru Nathalie Linds forslag dengang.

Det er nu ikke rigtigt at sige, som fru Nathalie Lind forsøgte, at der var ændret på et tidligere udgangspunkt. Jeg tror, det er rigtigere at sige, at lige siden vi havde denne sag til behandling første gang, har der været to ting, der var diskussion om. Det var

[Justitsministeren.]

spændingen imellem et meget udbredt ønske, også i dette folketing, om at komme enhver økonomisk bagmandsvirksomhed til livs og at få det formuleret i paragraffer, så vi var sikre på, at retssikkerheden ikke blev antastet. Jeg føler mig overbevist om, at på dette punkt er trods alle betænkeligheder det ændringsforslag, som er stillet af mig og kun har mindretalsstøtte, et godt stykke yderligere ad vejen til at klare den principielle målsætning.

Jeg må være enig med fru Nathalie Lind i, at vi er kommet et langt stykke ad vejen med de 3 forslag, der foreligger til § 300 a, b og c, men jeg vil også fastholde, at vi går et lille stykke yderligere, når vi tager § 300 d med.

Til hr. Tange vil jeg gerne sige, at man kan selvfølgelig afskaffe alle fængsler i dette land ved at afskaffe en hvilken som helst form for lovgivning og dermed også sanktion over for overtrædelse af lovgivningen. Jeg ved godt, at dette er en meget hård udpresning af det, som hr. Tange sagde, men når vi skal diskutere, om noget skal kriminaliseres, så må det dog være ud fra en opfattelse af, at her foregår noget, som er urimeligt og urigtigt, og kun i de situationer skal noget kriminaliseres. Derfor er der også bred tilslutning til paragrafferne 300 a, b og c, fordi der er en bred forståelse af, at her foregår noget, der hører hjemme under kriminalitet og derfor under sanktion.

Hr. Gudme vil jeg gerne takke for en lang række bemærkninger, som jeg kan være enig i, men jeg er nu meget uenig i, at den generelle bestemmelse bare skulle være ét stort blålys. Tværtimod. Jeg tror ligesom hr. Gudme, at i hvert fald han og jeg og flere andre har den fælles opfattelse, at målsætningen er god nok, vi skal denne kriminalitet til livs, men jeg er bestemt ikke enig i, at der skulle være tale om blålys. Vi kan diskutere, hvor langtrækkende virkninger den får, men i den forbindelse vil jeg meget gerne have understreget to ting i hr. Gudmes indlæg. Jeg føler mig overbevist om, at det vil blive nærmest uoverkommeligt, sådan som hr. Wilhjelm også gav udtryk for ved et citat fra straffelovrådets udtalelser, at formulere i en paragraf de ting, det drejer sig om på dette område, så folk kan forstå dem. Det bliver kun en lille bitte specielt

uddannet kreds, der vil kunne det. Men det andet er nok langt det mest afgørende, som jeg gerne vil have understreget. Vi er naturligvis ikke færdige med dette område med det, der sker i dag, og jeg tager dette som et meget positivt tilsagn om, at vi naturligvis skal følge, hvad der sker på dette område, på en sådan måde, at vi eventuelt senere kan forbedre en lovgivning i retning af den målsætning, det store flertal i folketinget er enigt om.

Og så kunne jeg nøjes med at sige dette, men jeg har dog lyst til i forbindelse med hr. Hagen Hagensens indlæg at sige, at dette med den effektive efterforskning var en af de ting, jeg understregede fra denne talerstol, da vi havde den allerførste forhandling om disse ting, men forudsætningen for, at den effektive efterforskning kan finde sted, er naturligvis også, at der er effektive paragraffer at arbejde efter, som man kan lægge frem til domstolenes afgørelse.

Jeg er naturligvis ikke alt for lykkelig ved en situation, hvor et forslag, fremsat af mig, skal lide nederlag her i tinget, men jeg vil gerne sige, at jeg tager det med et godt sind, for det er jo sådan, at enhver god sag ender altid på et eller andet tidspunkt med et godt udfald, og det håb har jeg så lov til at styrke mig ved, også når den kolde spand er kommet over hovedet på mig i dag.

Ole Espersen (S):

Der var jo mange ordførere, der fremhævede det væsentlige og vigtige omkring retssikkerhedsproblematikken. Jeg tror, det var alle dem, der i udvalget har givet udtryk for, at de er imod den generelle bestemmelse, og man kunne næsten få indtrykket af, at vi, der går ind for den generelle bestemmelse, ikke lægger vægt på retssikkerheden. Det gør vi naturligvis. Jeg har nøje redegjort for, hvorfor vi er kommet til et andet resultat af vore overvejelser. Jeg vil også gerne sige, at det er lidt forkert, når man ligesom giver udtryk for, at nu er vi her for første gang måske ved at bevæge os ud på det dybe vand ved at tilsidesætte retssikkerheden. Jeg synes, man er nødt til at sige, at der er intet som helst nyt eller overraskende ved en sådan generel bestemmelse. Den er tværtimod betydelig mere konkret end mange andre bestemmelser, vi har. Selv i det forslag, justitsministeriet har fremsat,

[Ole Espersen.]

og som alle, næsten alle, går ind for, bruges ordene, at man kan og skal dømmes for noget, der er retsstridigt i forskellige relationer. Hvad er retsstridigt? Det siges der ikke noget om, det må domstolene helt på egen hånd afgøre.

Jeg vil også gerne nævne den nye færdselslov, der er til behandling, og hvor der nu foreligger et lovforslag, som er udarbejdet i samarbejde mellem retsudvalget og justitsministeriet. Der står i § 70 a — og jeg synes, det er det mest eklatante eksempel på, at man i høj grad allerede har generelle bestemmelser — at retten til at føre de i § 70 nævnte motordrevne køretøjer skal endvidere frakendes, såfremt frakendelse findes begrundet ved beskaffenheden af den begåede forseelse, og hvad der i øvrigt foreligger oplyst om tiltaltes forhold. Se, den bestemmelse kan skrives om, således at man gør den fuldstændig logisk og så kort som muligt. Så vil der komme til at stå: Frakendelse skal ske, når frakendelse bør ske. Andet står der i virkeligheden ikke i denne bestemmelse, og der er tale om alvorlige sanktioner, lige så alvorlige som bødestraf efter den generelle bestemmelse.

Jeg har villet fremhæve dette, fordi det er forkert at give indtryk af, at vi bevæger os ind på noget helt nyt. Vi bruger metoder på et nyt område, men det er metoder, der tidligere har været anvendt på andre områder.

Og så vil jeg om VS' dagsorden sige, at der deri rejses nogle væsentlige problemer. Jeg sagde også selv i min ordførertale, at vi bør gå videre med dette arbejde inden for specielle områder, og det er i virkeligheden det, dagsordenen lægger op til. Men det er lidt forkert efter vores opfattelse at komme med et så omfattende dagsordensforslag, der berører så mange områder med henblik på en afstemning i løbet af ganske, ganske kort tid, hvor de fleste medlemmer måske dårlig nok har haft mulighed for at læse dagsordensforslaget igennem. Derfor er vi, selv om vi ikke allerede nu kan tage stilling til realiteten i dagsordensforslaget, og selv om der er vigtige punkter nævnt deri, ikke i stand til at stemme for det. Vi mener, det er formelt forkert, at man kommer med et sådant dagsordensforslag nu, og derfor må socialdemokratiet anbefale, at man går imod det.

Gudme (RV):

Jeg skal kun sige til hr. Ole Espersen, at jeg synes, det var et overordentlig dårligt eksempel, han anførte til sammenligning.

Færdselsloven er bygget op på den måde, at man i en enkelt af bestemmelserne har en generel adfærdsregel om, at man skal vise hensyn og agtpågivenhed, og derudover har man, jeg er lige ved at sige en myriade af enkeltregler, hvor man meget specificeret udformer, hvad det er, man ikke må gøre. Man kunne godt et eller andet sted i begyndelsen af straffeloven skrive, at man skal opføre sig sømmeligt og ordentligt, og hvis man ikke gør det, bliver man straffet, men det ville jo unægtelig forudsætte, at man så derefter lige så omhyggeligt i straffeloven opregnede, hvad det er, man må gøre, og hvad man ikke må gøre, som man gør det i færdselsloven. Det er det, vi har efterlyst. En generel bestemmelse, der i sig selv ikke indeholder nogen karakteristik af, hvad der er det strafbare, er ikke nogen gevinst.

Hr. Ole Espersen vil erindre sig, at vi under debatten i maj 1973 havde en tanke, som var fremført af professor von Eyben, gående ud på, at man skulle udforme en bestemmelse, der blev suppleret op med en række enkeltheder, en række eksempler, og hr. Ole Espersen vil også huske efter gennemlæsningen af straffelovrådets betænkning, at man nøje diskuterer denne tankegang og derefter forkaster den, på samme måde som man forkaster den generelle bestemmelse, som statsadvokat Grell havde givet udkast til, og som senere hr. Ole Espersen og justitsministeriet har givet udkast til.

Sammenligningen med færdselsloven duer ikke, al den stund netop færdselsloven indeholder en række specifikationer af, hvad der er det strafbare. Den bestemmelse, der i dag er foreslået som ændringsforslag nr. 5, gør det ikke.

Tange (FP):

Hr. Gudme var i sit indlæg inde på, at den nuværende ågerbestemmelse ikke benyttes så meget, og det er muligt, at den i de senere år ikke er blevet benyttet så meget, men vi har i hvert fald ikke under udvalgsbehandlingen fået noget eksempel på tilfælde, der ikke kunne bedømmes efter denne

[Tange.]

lovbestemmelse, som man gerne ville have straffet efter de nye lovbestemmelser.

Med hensyn til ændringsforslag nr. 8, at domstolene skulle have ret til at ændre en aftale, kan vi ikke acceptere det, simpelt hen ud fra det synspunkt, at der findes næsten ikke én eneste aftale i dette land, der, nogen tid efter at den er indgået, ikke kan gøres endnu bedre og mere retfærdig, og derfor vil man kunne opnå en forfærdelig usikkerhed i samhandelen mellem folk.

Fru Ebba Strange var inde på, at politiet skal tage sig af den store kriminalitet, men småkriminaliteten kan vi gå let hen over. Det mener jeg er et meget farligt standpunkt, for hvad er småkriminaliteten? Er brugstyveri af en bil, en motorcykel eller en knallert småkriminalitet? Det vil jeg tro det er efter fru Ebba Stranges opfattelse, men jeg gør udtrykkelig opmærksom på, at for den, det går ud over, som får sin bil ødelagt under hærværk og under brugstyveri, er det store og afgørende forbrydelser, og at lade småkriminaliteten florere, uden at der bliver grebet ind fra politiets side, fordi de skal sørge for den store kriminalitet, er et meget farligt standpunkt over for befolkningen. Den vil meget nemt kunne miste tilliden til hele vort retssystem.

Justitsminister Orla Møller var inde på, at der er en bagmandsvirksomhed med økonomiske forbrydelser, der er så alvorlig, at den bør kriminaliseres. For mig at se er det et spørgsmål, om det er nødvendigt at kriminalisere økonomisk bagmandsvirksomhed med frihedsstraf. Jeg vil tro, at man ved civile sager, der gennemføres, og hvor der bliver tale om store erstatningsbeløb til dem, det er gået ud over, foruden store omkostninger og eventuelt bøder, ville kriminalisere forholdet på en meget adækvat måde. Noget, økonomiske forbrydere har stor respekt for, er at skulle til at åbne kassen, at skulle betale store sagsomkostninger og eventuelt bøder.

Jeg tror ikke, at fængselsstraffen i disse tilfælde har den helt store betydning, simpelt hen fordi de fleste regner med, at det går nok, politiet opdager det ikke og alle de andre gode argumenter. Det er nemlig også sagens kerne, at vi vil få så mange tilfælde, at politiet og myndighederne ikke er i stand til at forfølge, opdage og få tiltale og domfæl-

delse i disse mange sager, og derfor ser vi det som mere formålstjenligt, at de bliver henført under civilrettens regie, således, at befolkningen selv sørger for at få den slags forseelser pådømt under civile sager. Vi kan ikke se, at man opnår noget som helst ved at true med straf, ikke andet end at samfundet får yderligere problemer med afstraffelse af disse mennesker; bagefter får man resocialisering af dem, og under ophold i fængsler får man udgifter til de pårørende.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg har såmænd ikke noget imod at modtage belæring, selv om den efter min opfattelse er fremsat på et urigtigt grundlag, men da vi nu har lidt god tid, fordi dagsordensforslaget ikke er trykt og omdelt, vil jeg gerne svare ganske kort.

For det første benægtede hr. Gudme naturligvis ikke, at der andetsteds i lovgivningen findes særdeles generelle bestemmelser og også lige så generelle bestemmelser som den, vi diskuterer i dag. Det kan ikke benægtes, det er bare tilfældet.

Dernæst nævner hr. Gudme, at det er forkert at drage færdselsloven ind til sammenligning, fordi færdselsloven indeholder en myriade af konkrete bestemmelser og så en generel opsamlingsbestemmelse. Ja, lige præcis. Færdselsloven prøver ligesom straffeloven at beskrive en masse konkrete forhold og give straf for overtrædelse af disse forhold. Men så har man sagt til sig selv, da man gav færdselsloven: vi kan ikke forestille os enhver situation, derfor må vi have en generel opsamlingsbestemmelse, der blot siger, at hvor der foreligger manglende agtpågivenhed, kan der gives bøde. Det er præcis det samme, vi efterlyser her. Vi giver en række bestemmelser i straffeloven, der er konkret udformet. Vi kan ikke forestille os enhver situation, men vi ved, at de situationer, der kan opstå, kan være af alvorlig karakter, meget ubehagelig karakter, langt alvorligere handlinger, end der er tale om i færdselsloven, og så er det vores opfattelse, at vi også her bør have en generel opsamlingsbestemmelse.

Derfor mener jeg, at denne sammenligning med færdselsloven er særdeles relevant og naturlig, og jeg mener, at den nye paragraf, som jeg citerede fra betænkningen, og

[Ole Espersen.]

som hr. Gudme ikke kommenterede, simpelt hen er et skoleeksempel på, at der ingen grænser er for, hvor generelt man kan lave en bestemmelse, hvis man i øvrigt ønsker at have den, og det er altså det, der er problemet for os i dag, om vi ønsker at have en lignende opsamlingsbestemmelse eller ej i vores straffelov.

Wilhelm (VS):

Hvorvidt det er noget enestående at lave en generel bestemmelse har jo været belyst her med forskellige eksempler. Jeg synes, hr. Ole Espersen har været overmåde diplomatisk i sit valg af eksempler. Jeg kunne da nævne et par stykker. Jeg skal ikke bruge min tid på at citere vidt og bredt, men til støtte for eventuelt interesserede journalister osv. findes det i Folketingets Forhandlinger 1972-73 den 10. maj 1973, spalte 6080, hvor der som parallelle situationer med en mere generel bestemmelse bliver sagt:

„Vi kender konkurrencelovens bestemmelser om, at god forretningsskik skal overholdes, og ved, at der er vokset en praksis op her. Jeg må også nævne, at von Eyben i sin kronik peger på straffelovens § 104, hvor vi har en bestemmelse om, at kan man straffe den, som på utilbørlig måde direkte eller gennem mellemmand i erhvervs-mæssig henseende“

Det var venstres ordfører ved den lejlighed, fru Nathalie Lind, der nævnte disse eksempler på, at der ikke var noget epokegørende nyt i at lave generelle straffebestemmelser. Men der er den forskel, at debatten i 1973 foregik i en situation, hvor dette med den økonomiske kriminalitet i høj grad interesserede pressen og befolkningen, og der var jo ikke mange, der dengang havde de samme forbehold over for generelle bestemmelser eller med hensyn til retssikkerheden, som er nævnt i dag.

Jeg synes også, der kunne være grund til at stille hr. Gudme et spørgsmål. Når nu hr. Gudme siger, at det måtte være muligt at formulere klare bestemmelser i straffeloven, så man ikke kom ud i denne usikkerhed med hensyn til fortolkning af generelle bestemmelser, hvordan kan det så gå til, at hr. Gudme og andre, der måtte være af den opfattelse, igennem 2 års arbejde i retsudval-

get ikke har gjort noget for at prøve at lave disse klare formuleringer, når alle de eksempler, vi har mødt, alle de svar, vi har fået, klart og tydeligt viser, at det oprindelige forslag begrænset til §§ 300 a, b og c ikke er tilstrækkeligt til at forhindre noget som helst af det, der er de store manøvre-mønstre, som vi ser dem i dag?

Det, der egentlig bringer mig op, er selvfølgelig den eneste reaktion, vi hidtil har fået på vores dagsordensforslag, nemlig fra hr. Ole Espersen, den socialdemokratiske ordfører. Jeg finder denne reaktion højst besynderlig. Jeg gør igen opmærksom på, at dette dagsordensforslag bestemt ikke efter vores mening er særlig vidtgående eller tager initiativer op i den videre bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, som er særlig vidtgående eller på nogen måde tilfredsstillende, men vi har netop holdt os strikte til de ting, der direkte og konkret er nævnt i straffelovrådets udtalelse fra januar sidste år, for at sørge for, at ingen her i salen skulle have nogen god, eller dårlig, måtte det jo blive, undskyldning for at stemme imod et sådant dagsordensforslag. Vi har strikte holdt os til at opfordre regeringen til at fremsætte lovforslag på nogle områder, hvor der klart og tydeligt foregår økonomisk kriminalitet, ikke bare mellem den ene og den anden kapitalist, men over for samfundet som sådant, snyd for beskatning af renter på det ene og det andet og det tredje og den slags ting. Det er alt sammen det, vi har nævnt i denne dagsorden, og som vi i den opfordrer til at regeringen kommer med initiativer til; det er alt sammen noget, som er nævnt i straffelovrådets udtalelse.

Hr. Ole Espersens indvendinger var to. For det første at det var formelt forkert — så vidt jeg hørte uden nogen nærmere grundelse — at komme med sådan et dagsordensforslag. For det andet var indvendingen — og det kan man jo kun trække på smilebåndet ad — at medlemmerne ikke havde haft tid til at læse et så vidtgående dagsordensforslag. Det er da rigtigt, at det fylder det meste af en halv side, det tager måske 1 minut eller for de langsomste 1½ minut at læse det, men der er jo ikke nogen problemer i det, det giver ikke engang nogle retningslinjer, der kunne være fulde af fælder for, hvad det er for forslag, regeringen skal komme med. Det opfordrer regeringen

[Wilhelm.]

til at komme med initiativer i lovgivningen på disse områder, som af straffelovrådet er påpeget at udgøre andre områder for økonomisk kriminalitet end dem, man hidtil overhovedet har rørt ved ved konkurslovgivning, ved de to ting, der er nævnt her, ved borgerlig straffelov og ved aftaleloven og nogle andre ting. Jeg mener, det afslører en manglende vilje til at gå videre med denne sag, hvis man ikke kan stemme for et så selvfølgeligt dagsordensforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget om motiveret dagsorden af Wilhelm (se foran)
forkastedes med 86 stemmer mod 19.

Ændringsforslag nr. 1
forkastedes med 137 stemmer mod 10; 9 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes med 126 stemmer mod 30

Ændringsforslag nr. 3
forkastedes med 126 stemmer mod 30.

Ændringsforslag nr. 4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5
forkastedes med 85 stemmer mod 71.

§ 1 med den foretagne ændring
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 3.

Ændringsforslag nr. 7 betragtedes som
forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

Ændringsforslag nr. 8 blev, efter at der ved en på sædvanlig måde foretaget afstemning var afgivet 79 stemmer for det og 78 imod, ved et på grund af den ringe stemmeforskel foretaget navneopråb, som nedenstående liste viser,
forkastet med 81 stemmer mod 81; 17 medlemmer var fraværende.

Ja:

Albertsen (S), Erik Andersen (S), Normann Andersen (S), Svend Andersen (Bornh.s a.) (S), Auken (S), Bernhard Baunsgaard (RV), Gunner Baunsgaard (RV), Hilmar Baunsgaard (RV), Bilgrav-Nielsen (RV), Biltzing (V), Ritt Bjerregaard (S), Kurt Brauer (SF), Lasse Budtz (S), Camre (S), Poul Dalsager (S), Poul Dam (SF), Knud Damgaard (S), Erling Dinesen (S), Lone Dybkjær (RV), Ole Espersen (S), Fuglsang (DKP), Grünbaum (S), Gudme (RV), Jens Kristian Hansen (S), Jørgen Peder Hansen (S), Kaj Hansen (DKP), Lysholt Hansen (S), Ove Hansen (S), Svend Haugaard (RV), Thomas Have (S), Heinesen (S), Kristine Heltberg (SF), Hjortnæs (S), Dycke Hoff (S), Erik Holst (S), Grete Hækkerup (S), Per Hækkerup (S), Svend Jakobsen (S), Egon Jensen (S), Erling Jensen (S), Hans Jørgen Jensen (S), Henning Jensen (S), Jørgen Jensen (DKP), Knud Jespersen (DKP), Lars Emil Johansen (SF), Anker Jørgensen (S), Søren B. Jørgensen (S), Kampmann (S), Risgaard Knudsen (S), Ejler Koch (S), Edele Kruchow (RV), Freddy Madsen (DKP), Maaigaard (SF), Niels Matthiasen (S), K. J. Mortensen (S), Poul Mortensen (S), Orla Møller (S), Otto Mørch (S), Helge Nielsen (S), Johan Nielsen (S), Karl Nielsen (S), Ib Nørlund (DKP), Kjeld Olesen (S), Aase Olesen (RV), Erling Olsen (S), Robert Pedersen (S), Buchart Petersen (S), Gert Petersen (SF), Ingomar Petersen (RV), Grethe Philip (RV), Henning Philipsen (SF), Kaj Poulsen (S), Hanne Reintoft (DKP), Winnie Russell (S), Skytte (RV), Stinus (RV), Ebba Strange (SF), Søgaard (S), Tastesen (S), Chr. Thomsen (S) og Ømann (SF).

Nej:

Ritta Ahm (KrF), Anders Andersen (V), Kaj V. Andersen (V), Kirsten Sparre Andersen (V), Nyboe Andersen (V), Svend Andersen (Rosk.a.) (FP), Arentoft (FP), Arnfast (CD), Bach (FP), Hans Bjerregaard (FP), Arne Bjerregaard (KrF), Brixtofte (V), Brusvang (CD), Brøndsted (V), Burgdorf (KF), Chr. Christensen (KrF), Arne Christiansen (V), Christophersen (V), Dohrmann (FP), Enggaard (V), Erlendsson (FP), Jens Foged (V), Steen Folke (VS), Glensgård (FP), Glistrup (FP), Annelise Gotfredsen (KF), Guldberg (V), Hagen Hagensen (KF), Halvgaard

(FP), Holger Hansen (V), Ivar Hansen (V), Karen Thuroe Hansen (KF), Kurt Hansen (VS), Poul Hartling (V), Holmberg (V), Honoré (KrF), Houbak (V), Hovmand (V), Hølge (FP), John Haaber (V), Bertel Haarder (V), Jens Jacobsen (V), Jens Peter Jensen (V), Karlskov Jensen (V), Ove Jensen (FP), Søren Jensen (Hasseris) (V), Jørgen Junior (FP), Knie-Andersen (V), Elsebeth Kock-Petersen (V), Kofoed (V), Jeppe Kristensen (V), Inge Krogh (KrF), Kaj Larsen (FP), Lennart Larson (V), Lembourn (KF), Nathalie Lind (V), Wichmann Madsen (V), Maisted (FP), Gerda Møller (KF), Poul H. Møller (KrF), Røtzler Møller (V), Nauerby (FP), Tove Nielsen (V), Ninn-Hansen (KF), Nyborg (FP), Birgitte Oxdam (V), Inger Stilling Pedersen (KrF), Johan Philipsen (V), Poulsaard (FP), Jytte Røge (FP), Jes Schmidt (CD), Sigsgaard (VS), Anna Dorith Skriver (V), Stetter (KF), Jacob Sørensen (V), Svend Erik Sørensen (KrF), Tange (FP), Voigt (FP), Wamberg (FP), Wilhjelm (VS) og Kristen Østergaard (V).

Fraværende:

Bay (FP), Dorte Bennedsen (S), Haunstrup Clemmensen (KF), Peter Holst (V), Erhard Jakobsen (CD), Kjærulff-Schmidt (FP), Morten Lange (SF), Lowzow (KF), Mette Madsen (V), Inge Fischer Møller (S), Jens Møller (KrF), Brøndlund Nielsen (V), Patursson (Færø.), Aksel Pedersen (V), Rosing (Grøn.), Eva Rothenborg (FP) og Birte Weiss (S).

§§ 2-5
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:
Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb m. v.).
(Lovforslag nr. 217. Fremsat 13/5 75.
Første behandling 23/5 75).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Maisted (FP):

Jeg har anmodet om, at dette lovforslag og det næste kommer til udvalgsbehandling i socialudvalget, idet jeg henholder mig til hr. Johan Niensens udtalelse om, at det var en retfærdighedshandling, der her blev foretaget.

Jeg har fået følgende oplysninger: det samlede skattetryk på Færøerne ligger på 35-40 pct., og beskatningen af folkepensionister ligger på henholdsvis 10 og 18 pct. i og uden for Thorshavn. Med hensyn til invaliddensionister er beskatningsprocenten 5 i Thorshavn og 11 uden for.

Retfærdighedshandlingen består altså i, at man øger skattetrykket for syddanskerne til fordel for Færøerne, og derfor ønsker jeg de to lovforslag til udvalgsbehandling.

Johan Nielsen (S):

Jeg giver ikke fem flade øre for de oplysninger, man står op og kommer frem med her. Der er så mange ting, der ligger bagved, når man opererer med en statistik, at jeg altid vil ihukomme Disraelis ord om statistik. Han siger, at det kan bøjes som et adjektiv: løgn, grov løgn og statistik.

Jeg kan også operere med statistik og vise, at det er Danmark, som har hele fordelene af at være sammen med Færøerne — det skal være mig en smal sag — men jeg anser mig for god til det. Jeg mener, at i forholdet mellem Danmark og Færøerne er der 117 andre ting, som spiller ind, og som bekendt har hjertet sine grunde, som forstanden ikke kan fatte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, be-